

WPN.650.13.2026.KB

PROTOKÓŁ KONTROLI

Egz. nr 1 ②

1. Oznaczenie jednostki kontrolowanej, adres, NIP i REGON.

Arboretum Bramy Morawskiej, ul. Markowicka 17, 47-400 Racibórz.

Prezydent Miasta Raciborza, ul. Stefana Batorego 6, 47-400 Racibórz – trwały zarząd
Arboretum Bramy Morawskiej.

Miasto Racibórz: NIP 6391002175, REGON 276258397.

2. Nazwa organu sprawującego nadzór nad jednostką kontrolowaną.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach.

3. Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej oraz okres, w którym pełni on swoją funkcję – z uwzględnieniem zmian w okresie objętym kontrolą.

Pani Elżbieta Skrzymowska, Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej.

Pełni funkcję od 1 kwietnia 2020 r.

4. Imię i nazwisko osoby udzielającej wyjaśnień lub składającej oświadczenie.

Pani Elżbieta Skrzymowska – Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej.

Pan Piotr Kolarczyk – Inspektor ds. kolekcji roślinnych.

5. Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe kontrolującego lub kontrolujących, nazwę komórki kontroli oraz numer i data upoważnienia do kontroli.

Karolina Bednarz – starszy specjalista ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony
Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska
w Katowicach upoważnienie nr 35 z 19 czerwca 2026 r., znak WOF-I.011.35.2026.

Iga Sułkowska – specjalista ds. ochrony gatunkowej i inwazyjnych gatunków obcych w
Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony
Środowiska w Katowicach, upoważnienie nr 36 z 19 czerwca 2026 r., znak WOF-
I.011.36.2026.

Upoważnienia do kontroli stanowią załącznik nr 1 do protokołu.

6. Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych w jednostce kontrolowanej z wymieniem ewentualnych przerw w kontroli.

25 czerwca 2026 r.

7. Określenie przedmiotowego zakresu kontroli i okresu objętego kontrolą.

Ocena spełniania wymogów art. 69 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
(Dz. U. z 2026 r. poz. 13 z późn. zm.) tj. kontrola wykonywania obowiązków ogrodu

Bednarz

botanicznego: uczestnictwa w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym, prowadzenie edukacji w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej, prowadzenie upraw roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony ex situ, a następnie wprowadzenie do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków, przetrzymywania roślin w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym oraz prowadzenia dokumentacji hodowlanej.

8. Informacja o wcześniej przeprowadzonej kontroli w zakresie objętym kontrolą.

Pracownicy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach działając z upoważnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach 4 października 2023 r. przeprowadzili kontrolę problemową.

9. Informacje ogólne o podmiocie kontrolowanym.

- I. **Podstawa działania:** decyzja Ministra Środowiska nr DOPogiz-4210-1-5757-I/05/kl z 27 grudnia 2005 r.
- II. **Zarządca/właściciel:** Gmina Racibórz (właściciel), Arboretum Bramy Morawskiej – trwały zarząd od 15 grudnia 2004 r., Pani Elżbieta Skrzymowska, Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej.
- III. **Położenie:** Gmina Racibórz (obręb: Ostróg, Brzeziny oraz Markowice), województwo śląskie.
- IV. **Powierzchnia:** 162,7884 ha.
- V. **Zapis w MPZP:** Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Arboretum Bramy Morawskiej (Uchwała Rady Miasta Racibórz Nr XIII/147/2007 z 26 września 2007 r.). Tereny Arboretum oznaczono jako obszar ogrodu botanicznego.
- VI. **Liczba pracowników:** 12 osób zatrudnionych na pełny etat oraz 1 osoba na pół etatu
- VII. **Obiekt nadzorowany:** monitoring całodobowy, ochrona całodobowa (pracownik ochrony).

10. W trakcie przeprowadzonej kontroli stwierdzono, co następuje.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, który nakłada na regionalnego dyrektora ochrony środowiska obowiązek przeprowadzenia kontroli ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych, ośrodków lub azyli dla zwierząt w zakresie ich działalności.

W związku z obowiązkiem przeprowadzenia ww. kontroli nie rzadziej niż raz na 3 lata, w roku bieżącym kontrola ta została przeprowadzona z inicjatywy własnej Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.

Przedmiotem kontroli było przeprowadzenie spełnienia wymogów art. 69 ustawy o ochronie przyrody. Niniejsza kontrola miała charakter kontroli problemowej.

I. Prowadzenie upraw roślin gatunków zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony ex situ oraz wprowadzenie do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków.

Część zagospodarowana (turystyczna) Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu zajmuje 25 ha, pozostała część jest utrzymywana w stanie półnaturalnym – wykonywane są jedynie cięcia sanitarne oraz w przypadkach klęsk żywiołowych usuwane są wiatrolomy i śniegołomy, w celu utrzymania ścieżek. Tam, gdzie to możliwe drzewa są pozostawiane do naturalnego rozkładu.

Część niezagospodarowaną tworzy głównie drzewostan liściasty. Na jego terenie występują również powierzchnie ze skupiskami rodzimych gatunków chronionych, które każdego roku są inwentaryzowane (inwentaryzacja stanowi załącznik nr 2). W ramach inwentaryzacji opisywane jest stanowisko gatunku, określany jest stopień kwitnienia i stan kondycyjny roślin. Odnotowywana jest również data kontroli stanowiska.

Wśród roślin objętych ochroną prawną znajdujących się na terenie Arboretum potwierdzonych podczas kontroli są: wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum* i lilia złotogłów *Lilium martagon*.

W części zagospodarowanej zlokalizowane są metaplantacje – stanowiska zastępcze dla gatunków roślin chronionych zebranych ze stanowisk naturalnych na terenie Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu oraz innych stanowisk w obrębie ziemi raciborskiej. Powyższe dotyczy wawrzynka wilczelyko *Daphne mezereum*, zimowita jesiennego *Colchicum autumnale* oraz śnieżyczki przebiśnieg *Galanthus nivalis*.

W części zagospodarowanej znajduje się „Zaczarowany Ogród” na terenie którego znajdują się fragmenty siedlisk łąkowych, np. sucha łąka kwietna, kolekcja roślin rodzimych, w tym gatunków chronionych wraz z opisami i oznaczeniami. Lista gatunków objętych ochroną zgromadzonych w ramach kolekcji roślin rodzimych znajduje się w załączniku nr 2, który stanowi również ich inwentaryzację. Ponadto na terenie „Zaczarowanego Ogródu” znajdują się kolekcje: róż, rododendronów, kosaćców, wiśni japońskiej i magnolii.

Liczba taksonów w obrębie poszczególnych kolekcji prezentuje się następująco:

- kolekcja drzew i krzewów: 150
- kolekcja rodzimych roślin polskich: 54
- kolekcja róż: 122
- kolekcja liliowców: 44
- kolekcja kosaćców: 250 odmian
- kolekcja tradycyjnych drzew owocowych: 9
- kolekcja roślin miododajnych, leczniczych i przyjaznych zapylaczom: 290
- kolekcja roślin miejsc wilgotnych i cienistych: 70
- kolekcja pnączy: 15

W 2025 r. na terenie Zaczarowanego Ogródu stworzona została nowa kolekcja botaniczna, prezentująca 250 odmian irysów. Zadanie dofinansowane było m.in. ze środków WFOŚiGW w Katowicach.

Na terenie Arboretum znajdują się też szklarnie, w których prowadzona jest niewielka hodowla róży francuskiej, kosaćca syberyjskiego i wawrzynka wilczyko oraz doraźnie na potrzeby własne innych roślin.

Na terenie Arboretum we współpracy z firmą „Posadzimy.pl” nasadzono około 2000 drzew w 2025 r. i w 2026 r. w celu uzupełnienia drzewostanu. Sadzonki to głównie buk, jodła, głóg, dąb szypułkowy i jabłoni domowa.

Na terenie Arboretum znajduje się również „Tradycyjny Sad” stanowiący kolekcję tradycyjnych drzew owocowych posadzonych przez zespół o nazwie „Mali sadownicy”, złożony z uczniów klas jednej ze szkół podstawowych w Raciborzu. Organizację przedsięwzięcia zapewniała m.in. Fundacja Banku Ochrony Środowiska.

Ogłędziny podczas kontroli przeprowadzone zostały również w części, gdzie znajdują się stawy (Staw Żabi oraz Staw Szuwarowy z kołem młyńskim), w tym zakresie obecnej tam roślinności.

Pani Elżbieta Skrzymowska – Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu jest członkiem Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce (ROBiA). W ramach członkostwa w ww. radzie Arboretum prowadzi pomiędzy innymi ogrodami botanicznymi wymianę nasion (Index Seminum).

II. Prowadzenie edukacji w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów z uwzględnieniem ochrony różnorodności biologicznej

Ośrodek prowadzi edukację ekologiczną w zakresie bioróżnorodności. Na terenie Arboretum znajdują się różne ścieżki edukacyjne. Zajęcia terenowe i lekcje prowadzone są we współpracy z placówkami oświatowymi wszystkich szczebli. Na oficjalnej stronie internetowej Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu znajduje się stała oferta zajęć edukacyjnych, w ramach której aktualnie dostępne są następujące zajęcia: „Poznajemy Arboretum”, „Gdzie się chowa Sowa”, „Kolory i kształty przyrodą malowane”, „Czy to już wiosna”, „Młody tropiciel zwierząt” oraz „Młody dendrolog”.

Załącznik nr 3 do protokołu stanowi spis 13 zajęć dydaktycznych i warsztatów prowadzonych w Strefie Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności „SOWA” w Raciborzu (instytucja kultury) z którą Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu współpracowało w latach 2024-2026.

Załącznik nr 4 do protokołu stanowi spis wydarzeń podczas których Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu prowadziło stoisko warsztatowe w latach 2024-2026. Łącznie było to 14 wydarzeń.

Załącznik nr 5 do protokołu stanowi spis projektów i wydarzeń edukacyjno-naukowych w Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu w latach 2024-2026. Łącznie było to 5 projektów.

Liczba osób na zajęciach dydaktycznych w poszczególnych latach wynosiła:

- 2023 – 850 uczestników (42 grupy i 11 tematów zajęć),
- 2024 – 1817 uczestników (54 grupy i 12 tematów zajęć),
- 2025 – 1623 uczestników (53 grupy i 21 tematów zajęć).

W 2024 r. na terenie Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu została otwarta nowa ścieżka dydaktyczna pod nazwą „Mieszkańcy lasu w skali makro” dofinansowana ze środków WFOŚiGW w Katowicach. W ramach projektu przy głównym wejściu do Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu stanęło 9 modeli w skali XL,

przedstawiających gatunki zwierząt i grzybów występujących na ziemi raciborskiej. Modele wiernie oddają budowę morfologiczną gatunków, które przedstawiają, a przy każdym z nich umieszczone są tabliczki, informujące o danych gatunkach.

Na terenie Arboretum odbywają praktyki uczniowie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Raciborzu - technik architektury krajobrazu. Dodatkowo prace porządkowe na terenie Arboretum wykonują uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych w Raciborzu oraz wychowankowie Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Raciborzu.

Dyrekcja Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu należy również do zespołu lokalnej współpracy i brała udział w ustalaniu Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.

Ponadto Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu bierze również udział w opracowywaniu Miejskiego Planu Adaptacji do Zmiany Klimatu dla Raciborza (MPA).

III. Uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym

Dyrekcja Arboretum Bramy Morawskiej oferuje jednostkom naukowym możliwość wykonywania badań naukowych z zakresu botaniki i zoologii na swoim terenie.

Na terenie Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu badania naukowe i obserwacje nad zapylaczami prowadzi Pani dr Justyna Kierat. Planowana jest publikacja naukowa dotycząca stwierdzonej na terenie Arboretum lepiarki bluszczówki *Colletes hederæ*. Wśród zidentyfikowanych na terenie Arboretum pszczoł przez Panią Justynę Kierat znajduje się m.in. 6 gatunków pszczoł z rodzaju pszczolinka *Andrena*, 5 gatunków trzmieli z rodzaju *Bombus* czy kilka gatunków owadów z rodzaju *Lasioglossum*. Wyniki obserwacji pszczoł na terenie Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu prowadzone są i opisywane są na blogu prowadzonym przez Panią Justynę Kierat.

IV. Przetrzymanywanie roślin w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym oraz prowadzenie dokumentacji hodowlanej

Poszczególne rośliny w kolekcjach oznakowane są w sposób trwały za pomocą tabliczek umożliwiających ich identyfikację. Rośliny znajdujące się na terenie części zagospodarowanej są przetrzymywane w warunkach odpowiadających ich potrzebom biologicznym, znajdują się pod stałą opieką ogrodniczą. Rośliny poddawane są odpowiednim zabiegom pielęgnacyjnym, a w części „Zaczarowanego Ogrodu” znajduje się również system nawadniania. W Arboretum stosowane są wyłącznie naturalne środki ochrony roślin. W najbliższym czasie planowany jest udział pracowników w szkoleniu w zakresie profesjonalnego stosowania środków ochrony roślin.

Dokumentacja hodowlana jest prowadzona na bieżąco w postaci Księgi Nasadzeń oraz szczegółowego wykazu zawierającego szkic miejsca nasadzenia i informacje potwierdzające obecność lub wypadnięcie osobnika w kolejnych latach. Prowadzona jest również baza danych w formie elektronicznej.

V. Inne ustalenia

Na terenie Arboretum organizowane są wystawy fotografii przyrodniczej i ekologicznej. Na terenie Arboretum zrealizowano również materiały filmowe dotyczące: występujących na terenie Arboretum pomników przyrody, „Zaczarowanego Ogrodu” oraz o projekcie „Mieszkańcy lasu w skali makro”.

W 2025 r. Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu obchodziło jubileusz 20-lecia dla poświęcenia, którego zorganizowano konferencję jubileuszową.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Dyrektora Arboretum na terenie Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu nie występują gatunki inwazyjne o których mowa w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów.

Placówka jest ogólnodostępna i wstęp do Arboretum nie jest biletowany. Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu otwarty jest całorocznie 7 dni w tygodniu, od świtu do zmierzchu.

Arboretum posiada Regulamin dla odwiedzających – Przepisy Porządkowe.

Statut Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu znajduje się w Biuletynie Informacji Publicznej.

W trakcie oględzin wykonano dokumentację fotograficzną.

11. Wzmianka o przekazaniu informacji o podjętych działaniach zapobiegających powstaniu nieprawidłowości i ich skutkach do czasu zakończenia kontroli.

Brak – nie sporządzono.

12. Wzmianka o sporządzonych protokołach dodatkowych, odpisach i wyciągach oraz o zabezpieczonych dowodach (w przypadku występowania).

Nie zachodziła konieczność spisywania protokołów dodatkowych.

13. Wzmianka o dokonaniu wpisu do książki kontroli.

Nie dotyczy.

Informacja o odczytaniu przez kierownika jednostki kontrolowanej protokołu kontroli.

Protokół zostanie przekazany drogą pocztową Pani Elżbiecie Skrzymowskiej, Dyrektor Arboretum Bramy Morawskiej.

14. Omówienie dokonanych w protokole poprawek, skreśleń i uzupełnień.

Nie było poprawek, skreśleń i uzupełnień.

15. Wzmianka o poinformowaniu kierownika kontrolowanej jednostki o prawie, sposobie i terminie zgłoszenia zastrzeżeń oraz o prawie odmowy podpisania protokołu.

Kierownika kontrolowanej jednostki poinformowano o przysługującym mu prawie składania wyjaśnień, co do treści zawartych w niniejszym protokole do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w terminie do siedmiu dni od dnia otrzymania protokołu.

Protokół niniejszy sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.

Integralną część protokołu stanowi spis załączników.

Spis załączników:

1. Upoważnienia do kontroli.
2. Inwentaryzacja roślin chronionych (2023 r., 2024 r., 2025 r., 2026 r.).
3. Spis zajęć dydaktycznych i warsztatów w latach 2024-2026.
4. Spis wydarzeń warsztatowych w latach 2024-2026.
5. Spis projektów i wydarzeń edukacyjno-naukowych w latach 2024-2026.

Racibórz, 25.06.2026 r.

Dyrektor
Elżbieta Skrzymowska
**ARBORETUM BRAMY MORAWSKIEJ
W RACIBORZU**
41-800 Racibórz, ul. Markowicka 17
tel. (32) 415 44 05

Kierownik jednostki kontrolowanej
/z upoważnienia/

**Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Katowicach**
40-127 Katowice
Pl. Dąmowski 8-10
241061947

Karolina Berman
.....
Iga Siniarska
.....
Kontrolujący

* niepotrzebne skreślić

